

Café Evropa | REPORT

EVROPSKÁ PAMÁTKA OBĚTEM ŠOA A BOJ PROTI ANTISEMITISMU

Barbora Jehličková

Duben 2023

EUROPEUM

Institut pro evropskou politiku **EUROPEUM** je neziskový, nepolitický a nezávislý think tank, který se zaměřuje na evropskou integraci a soudržnost. **EUROPEUM** přispívá k posilování demokracie, bezpečnosti, stability, svobody a solidarity napříč Evropou a aktivnímu vystupování České republiky v Evropské unii. **EUROPEUM** provádí původní výzkum, organizuje veřejné akce a vzdělávací aktivity a formuluje nové názory a doporučení ke zlepšení domácí a evropské politiky.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ve čtvrtek 23. března proběhla v rámci cyklu Café Evropa debata na téma "Evropská památka obětem šoa a boj proti antisemitismu". Debatu moderovala Eva Horelová, zástupkyně vedoucí Zastoupení Evropské komise v Česku. V úvodním slově přiblížila okolnosti vzniku *Strategie pro boj proti antisemitismu a rozvoj židovského života v Evropské unii*. Uvedla, že Evropská komise v roce 2020 předložila akční plán proti rasismu a v roce 2021 předložila strategii pro boj proti antisemitismu a na podporu rozvoje židovského života, která má reagovat na nárůst antisemitismu v Evropě. Členské státy Evropské unie následně v roce 2022 přijaly společné rozhodnutí představit na národní úrovni akční plány, které se zaměří právě na boj proti rasismu i antisemitismu. Kromě toho Eva Horelová nastínila hlavní cíle strategie, kterými jsou zajištění bezpečnosti židovských komunit a podpora židovského života, předcházení jakékoli formě antisemitismu a připomínání holokaustu a výuka o něm.

Úvodním tématem debaty byla příprava české národní strategie, ke které se vyjádřil Robert Řehák, zvláštní zmocněnec pro holocaust, mezináboženský dialog a svobodu vyznání z Ministerstva zahraničních věcí ČR. Robert Řehák uvedl, že by strategie měla být připravena do konce roku 2023 za úzké spolupráce Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí a Federace židovských obcí. Nicméně dodal, že by strategie měla prostupovat celou státní správou, mimo jiné i Ministerstvem školství. Kromě toho zdůraznil, že strategie vychází z pracovní definice antisemitismu, kterou vypracovala organizace IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance) a že význam této strategie spočívá v jejím využití, tedy v tom, aby se promítla do konkrétní práce jednotlivých orgánů (například policie či soudů). Jinými slovy, aby nezůstala pouze strategií na papíře, ale aby fungovala ve chvílích, kdy se například policie setká s projevy, které jsou definovány jako antisemitismus. Robert Řehák dále uvedl, že jsme v České republice doposud antisemitismus nepřekonali, což je

dle jeho slov patrné zejména v posledních letech plných krizí (Covid-19, válka na Ukrajině), kdy se můžeme stále častěji setkávat s nenávistnými projevy, poklesem tolerance ve společnosti a hledáním viníka těchto krizí. K tomu ještě doplnil, že by národní strategie měla ukázat nový přístup, jak bojovat s antisemitismem, a že by se boj proti antisemitismu měl udělat atraktivním zejména pro mladou generaci. Na slova Roberta Řeháka navázal Michael Pelíšek, tajemník Federace židovských obcí, který zdůraznil, že národní strategie je důležitá z toho důvodu, že se nejedná pouze o snahu o ochranu Židů, ale snahu o budování demokratické svobodné společnosti.

Hana Kubátová, odborná asistentka působící na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy, se ve svém projevu věnovala tématu šoa. Odpovídala na otázku, jestli je šoa jako historické téma pojímáno spíše na národní úrovni nebo na té evropské. Dle jejího názoru jsou na jedné straně spolupráce evropských národů, díky které se má předejít podobnému konfliktu (známé heslo „nikdy víc“) a základní emoce, které tento projekt vedou. Těmito emocemi jsou hanba a lítost za to, co se stalo. Nicméně na národní úrovni se setkáváme se zbavováním se zodpovědnosti za to, co se událo. Emoce lítosti a hanby bývají zaměňovány za emoce hrdosti na vlastní národní minulost. Proto zdůraznila, že by se neměly připomínat jen hrdinské události, nýbrž i tragické okamžiky jednotlivých národů. Vzápětí dodala, že nesmírně důležitou úlohu hraje vzdělání, neboť abychom si mohli připomínat, co se stalo, musíme vědět, co se stalo. V neposlední řadě vysvětlila, že si antisemitismus nemůžeme připomínat jen jako židovský příběh, židovskou tragédii, ale jako evropskou tragédii, tragédii jednotlivých zemí. Spolu s Robertem Řehákem upozornili na to, že v ČR doposud neproběhla dostatečná sebereflexe českého národa. Na druhou stranu ale Robert Řehák upozornil na činy České republiky například v době prvního předsednictví v Radě EU, kdy ČR iniciovala založení Terezínské

deklarace, která připomíná holokaust a která mimo jiné iniciovala vznik Evropského institutu dědictví holokaustu.

Pozornost v rámci debaty byla věnována i antisemitismu v ČR. K tomuto tématu se vyjádřil Michael Pelíšek, který uvedl, že situace v České republice, co se týče jednotlivých případů projevu antisemitismu, není tak špatná jako v některých jiných evropských státech (např. Francii či Belgii). Nicméně dodal, že je patrný výrazný nárůst incidentů v online prostředí, což je nebezpečné z toho důvodu, že je to právě online prostředí, ve kterém dochází k radikalizaci společnosti.

Následovala otázka týkající se zneužívání pojmu holokaust. Eva Horelová upozornila na nedávné odsouzení slov Sergeje Lavrova, ruského ministra zahraničních věcí, Josepem Borrellem, vysokým představitelem EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Proto se následně ptala, jestli je tento diskurz výjimkou v mezinárodních vztazích nebo se k němu uchylují i jiné státy. Robert Řehák odpověděl, že zneužívání narativu holokaustu není pouze záležitostí Ruska. Týká se to více zemí ve světě, včetně politiků, kteří se k tomu uchylují. Nicméně doplnil, že ve chvíli, kdy k tomu dojde se celý civilizovaný svět musí ozvat a dát jasně najevo, že takové chování je nepřijatelné.

Závěrem debaty se každý host vyjádřil k tomu, jak můžeme podporovat židovský život dnes. Michael Pelíšek odpověděl, že by se mělo pečovat o židovskou komunitu. Mělo by se pečovat o to, aby fungovala a aby se z toho nestala památka na etnikum, které tu dřív existovalo. Zdůraznil, že je zapotřebí vnější podpory, která by například zajistila provozování židovské školy, která je velmi důležitým aspektem pro rozvoj židovské komunity. Hana Kubátová uvedla, že antisemitismus vnímá jako něco, co hovoří o většinové společnosti.

Zdůraznila proto, že je nutné připomínat si nejen hrdinské události, ale i ty těžké události, neboť v tom tkví evropská zodpovědnost. Robert Řehák uzavřel diskusi tím, že bychom měli usilovat o to, aby se Židé nemuseli v naší společnosti bát a aby mohli i nadále bezstarostně vykonávat své tradice.